

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΩΔΗΣ ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΤΟΥ ΛΟΥΚΑΡΕΩΣ

ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ

ΠΕΡΑΝ, Νοέμβριος. [Του άναποκριτού μας]. — Η Κωνσταντινούπολις, με τον δραματικό θάνατον Κυρίλλου του Λουκάρεως, έχανε έναν απ' τους μεγαλύτερους της Πατριάρχας. Είς την ιστορία του Φαναρίου, Κύριλλος ο Λούκαρις μένει μιά από τας πειθό σημαντικάς προσωπικότητας των τελευταίων τριών αιώων. Μέχρι τελευταίως ακόμη εκεί προς τὸ Σκευοφυλάκιον του Πατριαρχείου έμενε τὸ πατριαρχικὸν τυπογραφείον, πού ητο μιά συνέχεια τοῦ πρώτου τυπογραφείου τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς, πού ίδρυσε ἐδῶ ὁ Λούκαρις, με ἀρκετὰς περιπετείας. Πεντάκις πατριαρχεύσας, παρουσίασε σπανία γιά τὴν ἐποχὴν ἐκείνη ζωτικότητα. Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀφίξεως του ἐκ Μολδοβλαχίας ἐπεβλήθη εἰς τὸ Φανάρι, ὅπου εἶχε διαδεχθῆ τὸν Πατριάρχην Τιμόθεον.

Δὲν εἶνε άγνωστοί αἱ τραγικαὶ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ὁ Λούκαρις, ὁ «πολύφημος καὶ πολύσοφος» κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν Φαναριώτου Ιστορικοῦ, ἐθανατώνετο ἐδῶ, ἀπὸ σημειώμα δὲ Τούρκου χρονογράφου ἐξάγεται, ὅτι εἰς τὸν στραγαλισμὸ τοῦ Λουκάρεως ὑποπτον ρόλον ἔπαιξε ὁ καϊμακάκης, ἔπαρχος, Σταμπούλ Ἀχμέτ ἀγάς, ὅπως καὶ μερικὸ Ἱησοῦται, πού κατηγορήσαν τὸν Πατριάρχη, ὅπως ἐξ ἄλλου καὶ οἱ ἐχθροὶ του τοῦ Φαναρίου, ὡς... καλβινιστῶ.

Σουλτάνος ἦτο τότε Μουράτ ὁ 4ος — 1622 — 1648 — καὶ ὄχι ὁ Ἰβραήμ, ὅπως ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς τῶν «Μετὰ τὴν Ἀλωσιν», εἶνε δὲ γνωστὸν περὶ τοῦ σουλτάνου αὐτοῦ, πού ἐπὶ τῆς βασιλείας του ἤρχισε νὰ κατοικήται τὸ Πέραν, ὅτι ἔκτισε τὸ Τσινιλι τζαμί τοῦ Σκουτάρεως τῆς μικρασιατικῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατεδίωξε τὸν καπνὸ πού εἶχε ἀρχίσῃ τότε νὰ διαδίδεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Τουρκία, φθάσας μέχρι θανατώσεως τῶν καπνιστῶν, ὅπως περιγράφει εἰς τὴν «Ἐσκή

Ἰσταμπούλ» ὁ Τούρκος καθηγητὴς Ἀχμέτ Ρεφίκ.

Τὸν νεκρὸ τοῦ Λουκάρεως τὰ ρεύματα τῆς Προποντίδος ἐξέβρασσαν εἰς τὸν Μικρὸ Τσεκμενζέ, ἢ μᾶλλον εἰς τὴν ἀκτὴ τῆς ση-

ραῖν ὅτι πρόκειται περὶ τάφον πατριαρχῶν ἢ μητροπολιτῶν, ὅπως συμβαίνει με μιά πλάκα εἰς τὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τοῦ Ἰαπέξου, ἐπὶ τῆς ὁποίας διαβάσει κανεὶς «Νικηφόρος ὁ Νικαρη-

Ἀριστερά: Μία προσωπογραφία Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως. Δεξιά: Ὁ τάφος του εἰς τὸ προαύλιον τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης τῆς Χάλκης

μερινῆς λουτροπόλεως Φλόρια, ὅπου καὶ ἐτάφη, διὰ νὰ μεταφερθῆ ἀργότερα εἰς τὸν πατριαρχικὸ ναὸ τοῦ Φαναρίου, ὅπου ἐψάλη νεκρώσιμος ἀκολουθία ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παρθενίου, τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἐτάφη εἰς τὸν ἐξωνάρθηκα τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου Χάλκης, τὴν σημερινὴ Καμαριωτίσσα, πού μένει πάντοτε ἐντὸς τοῦ αὐλογύρου τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρφανοτροφείου θηλέων, πού τὰ κτίριά του εἶνε τῆς ἄλλοτε Ἑμπορικῆς Σχολῆς, ἢ ὁποία εἶχε διαδεχθῆ τὸ Ἑλληνικὸν Φροντιστήριον, τὸ ἱδρυζέν τὸ 1831.

Ἄτυχῶς, δὲν διακρίνεται πλέον τίποτε εἰς τὴν πλάκα τοῦ τάφου τοῦ Λουκάρεως, ὅπως καὶ εἰς τὰς πλάκας τῶν ἄλλων ἔξ, ἑπτὰ πατριαρχῶν, πού ἐτάφησαν ἐκεῖ, ἀνάγλυφον ὅμως ἐπὶ τοῦ μαρμάρου δικέφαλοι ἀετοὶ καὶ ἀρχιερατικαὶ μῆτραι πληροφο-

δεῖας». Εἰς τὸ κέντρον τοῦ δαπέδου τοῦ ἐξωνάρθηκος, πού χωρίζεται με κολώνες ἀπὸ τὸν ἐξωνάρθηκα, ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ναοῦ δὲν ἀναγινώσκει εἰς τὰς πλάκας τῶν τάφων οὔτε λέξιν. Τὰ πόδια τοῦ πλήθους ἔφθειραν σὺν τῷ χρόνῳ τὰ γράμματα. Δὲν μένει οὔτε μιά ἀπὸ τὰς ἐπιγραφὰς ἐκεῖνας πού εἶδε ὁ πατριάρχης Κωνσταντῖος, δὲν ἀπέμειναν δὲ οὔτε ἄμφια τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοῦ ναοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ τὸ μόνον πού διεσώθη ἐκεῖ ἦτο τὸ γνωστὸν εὐαγγέλιον βυζαντινῆς ἐποχῆς, με μικρογραφίας, πού ἐκλάπη ἐφέτος ἀπὸ τὸ πατριαρχικὸν Σκευοφυλάκιον καὶ ἀνευρέθη κατὰ τὸν γνωστὸν ἐκείνον περιέρχον τρόπον. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου ἐκτίσθη με δαπάνη τῆς Τραπεζουτικῆς Μαρίας Κομνηνῆς, τρίτης συζύγου τοῦ αυτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ προτελευταίου αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

Κάτω ἀπὸ δύο στρώματα ἀσβέστου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐξογραφήθησαν νέα εἰκόνες ἀσημάντου τέχνης, μένου ἀκόμη αἱ πρώται εἰκόνες, τοῦ ναοῦ αὐτοῦ, πού εἶνε ἀπὸ τοὺς μικροτέρους βυζαντινοὺς ναοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐξ ἄλλου συνέβαινε με ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς οἰκονομικῆς ἐκείνης παρακμῆς τοῦ Βυζαντίου. Αἱ τοιχογραφίαι αὐταί, πού θυμίζουν εἰκόνες τῆς μονῆς τῆς Χώρας, ἢ τοῦ Τοκλού τζαμί, τῆς μονῆς δηλαδὴ τῆς Ἀγίας Θεέκλης τῶν Βλαχερνῶν, εἶνε ἐνδιαφέρουσαι διὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τοὺς χρωματισμοὺς των, ἕνας δὲ ἀρχάγγελος Μιχαήλ εἰς τὸ δεξιὸν παραπύλιον τοῦ τέμπλου πού φαίνεται ἐκεῖ ὅπου ἀφηρέθη τὸ ἀσβέστωμα, δεικνύει τι περίπου κρύπτει τὸ ἀσβέστωμα με τὰς νεωτέρας του τοιχογραφίας, πού εἶνε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τοῦ 17ου αἰῶνος, ὅποτε τὸ πρῶτον ἐπεσκευάσθη ὁ ναός.

Δευτέρα ἐπισκευὴ αὐτοῦ ἔγινε με δαπάνην τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου τὸ 1779, ὅταν διὰ πατριαρχικοῦ συγγίλιον παρεχωρήθη ἡ μονὴ αὐτὴ εἰς τὸν Ὑψηλάντη, τότε ὅμως ἐπεσκευάσθησαν κυρίως τὰ κελλιά τῆς μονῆς, πού ἀπειλοῦσαν κατάρρευσιν καὶ ἐπεστάτησε εἰς τὴν ἐπισκευὴ ἀνώτερος ἄνθρωπος, ὁ ἱατρὸς τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου ἱστορικὸς Ἀθανάσιος Ὑψηλάντης καὶ ἀποκλείεται νὰ κατεστράφησαν τότε αἱ θαυμάσαι τοιχογραφίαι τῆς Καμαριωτίσσης, ἀφοῦ ὁ συγγραφεὺς τῶν «Μετὰ τὴν Ἀλωσιν» οὐδὲν ἀναφέρει περὶ ἐπισκευῶν εἰς τὸν ναόν, ἐξιστορῶν μεταξὺ ἄλλων τὰς καταχρήσεις πού ἔκαμε εἰς τὴν παραλαβὴ ζυλείας, ἀποσταλείσης διὰ τὴν μονὴ ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου ἐκ Βλαχίας, εἰς ἀργυραμοιβὸς, σαράφης, τοῦ Παλατᾶ, ὀνομαζόμενος Πετράκης, πού ἀπώλεσε ἀργότερα τὴ σουλτανικὴ εὐνοία καὶ ἐκαρτομύθη πρὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

